Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. …/…, kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams

(COM(2010) 498 galutinis)

(2011/C 107/07)

Pranešėjas **José Mª ESPUNY MOYANO**

Europos Parlamentas ir Taryba, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo sutarties 43 straipsnio 2 dalimi ir 304 straipsniu, atitinkamai 2010 m. spalio 7 d. ir rugsėjo 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. …/…, kuriuo nustatomos specialios žemės ūkio priemonės atokiausiems Sąjungos regionams

COM(2010) 498 galutinis.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo už Komiteto darbo parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę.

469-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. vasario 16–17 d. (vasario 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 182 nariams balsavus už, 9 – prieš ir 11 susilaikius.

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Komitetas siūlo į pasiūlymą kaip teisinį pagrindą kartu su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 42 straipsnio 1 dalimi ir 43 straipsnio 2 dalimi įtraukti 349 straipsnį, nes nepakanka tiesiog nurodyti su BŽŪP susijusių straipsnių, kad Europos Sąjungos atokiausiems regionams būtų taikomos specialiai pritaikytos priemonės.

1.2 Komitetas mano, kad reikėtų 18 straipsnio 2 dalies e punkte išbraukti nuorodą į kiekį ir patikslinti 18 straipsnio 2 dalies e punkto formuluotę 18 straipsnio 4 dalies atžvilgiu siekiant užtikrinti pakankamą priemonių ir veiklos rūšių programavimo lankstumą, nustatant, kad kiekviena priemonė būtų siejama su atitinkama finansine pažyma, o ne su kiekiu, ir kad būtų išbraukta nuoroda į veiklos rūšių viršutines ribas, nes jos būtų nustatytos visai priemonei.

1.3 Komitetas mano, kad kraštovaizdžio, tradicinių žemės ūkio paskirties žemės ypatybių ir ypač terasas remiančių akmens sienų išsaugojimo priemones reikėtų išplėsti ir kitiems atokiausiems regionams, kad ir jie galėtų pasinaudoti lankstumu, kuris šiuo metu suteiktas Madeirai maksimalių dydžių, kuriems kasmet gali būti skiriama Sąjungos pagalba ir kurie gali būti padidinti iki dviejų kartų, atžvilgiu, kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 168/2005 I priede.

1.4 Komitetas mano, kad į 22 straipsnį reikia įtraukti naują punktą, užtikrinantį, kad atokiausiuose regionuose įsikūrusioms didelėms įmonėms nebūtų taikomas draudimas gauti valstybės pagalbą, skirtą sudaryti žemės ūkio draudimo sutartis.

1.5 Komitetas ragina padidinti finansavimą bananų sektoriui pagal Atokiausiems regionams ir saloms specialiai pritaikytas programas (POSEI) siekiant sušvelninti neigiamą numatomo tarifo sumažinimo bananų importui į ES poveikį ES gamintojų pajamoms.

1.6 Komitetas mano, kad kiekvienam regionui turėtų būti nustatytas specialus tiekimo režimas atsižvelgiant į vietos žemės ūkio produkciją, kurios vystymas neturėtų būti apribotas pagalba tiekimui, kuri būtų pernelyg didelė ir vietos gaminiams.

2. **Įžanga**

2.1 Europos Sąjungos atokiausiems regionams taikoma ypatinga tvarka, nustatyta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 349 straipsnyje, kuriame nurodoma, kad atsižvelgiant į šių regionų ypatumus ir specialius poreikius reikia taikyti konkrečias priemones, kuriomis siekiama būtent šiems regionams nustatyti Sutarčių ir bendrų politikos sričių taikymo sąlygas. Šiuo metu SESV 349 straipsnyje minimi devyni regionai, kurie priklauso trims valstybėms narėms:

— Gvadelupa, Prancūzijos Gviana, Martinika, Reunionas, Sen Bartelemi ir Sen Martenas (Prancūzija),

— Azorų ir Madeiros salos (Portugalija),

— Kanarų salos (Ispanija).

2.2 Bendros žemės ūkio politikos srityje atokiausiems regionams taikomos konkrečios priemonės, įtrauktos į POSEI programas, kurių pagrindinės priemonės yra:

— paramos vietos gamybai priemonės,

— speciali tiekimo tvarka, skirta sumažinti tam tikrų pagrindinių maisto produktų tiekimo sąnaudas,

— papildomos priemonės, pirmiausia skirtos BŽŪP pritaikymui prie atokiausių regionų ypatumų.

2.3 Konkrečios priemonės atokiausių regionų žemės ūkiui pirmą kartą buvo priimtos 1991 m. Prancūzijos užjūrio departamentams (POSEIDOM), 1992 m. Kanarų saloms (POSEICAN), Azorų ir Madeiros saloms (POSEIMA). 2001 m. buvo pakeisti POSEI reglamentai, kuriais iš dalies pakeista speciali tiekimo tvarka ir pakeistas teikiamos pagalbos skaičiavimo būdas. Be to, šia reforma parengtos naujos paramos priemonės vietos gamybai ir iš dalies pakeistos esamos priemonės.

2.4 2006 m. įvykdyta didelė POSEI reforma – trys POSEI reglamentai sujungiami į vieną –Tarybos reglamentą (EB) Nr. 247/2006. Šiame reglamente nustatomas naujas programavimo metodas, decentralizuojantis POSEI programų rengimo, keitimo, valdymo ir stebėjimo procesus šią atsakomybę perduodant kompetentingoms valstybių narių institucijoms. Pagal naująją sistemą programos tapo lanksčiau valdomos ir labiau pritaikytos prie vietos poreikių. Be to, buvo supaprastinta programų keitimo tvarka. Šioje POSEI sistemos reformoje atsispindėjo ir 2003 m. BŽŪP tiesioginės paramos ūkininkams sistemos reforma, nes ją vykdant buvo užtikrinta, kad atsižvelgiant į atokiausių regionų žemės ūkio ypatumus jiems nebūtų taikomas paramos moduliavimas ir atsiejimas.

2.5 Vėliau Tarybos reglamentas (EB) Nr. 247/2006 buvo keletą kartų iš dalies pakeistas siekiant atsižvelgti į 2006 m. cukraus ir bananų sektorių reformas, BŽŪP padėties įvertinimą, kai POSEI programoms buvo perduotas tiesioginės paramos priemonėms, kurios anksčiau buvo reglamentuojamos Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1782/2003, skirtas biudžetas ir kitos tiesioginės pagalbos lėšos 2007–2008 m.

2.6 Šiuo metu galima patvirtinti, kad POSEI programos yra pirmojo atokiausiems regionams skirtos BŽŪP ramsčio atitikmuo ir kad reikia užtikrinti, kad priemonės būtų ir toliau įgyvendinamos ir tinkamai finansuojamos.

3. **Komisijos pasiūlymo santrauka**

3.1 Visų pirma šis dalinis Tarybos reglamento 247/2006 pakeitimas yra susijęs su poreikiu jį pritaikyti prie teisėkūros raidos, o ypač prie Lisabonos sutarties įsigaliojimo. Pagal šią Sutartį bendrai žemės ūkio politikai pradedama taikyti bendro sprendimo priėmimo procedūra. Taip siekiama atskirti Komisijai deleguotus įgaliojimus priimti bendro pobūdžio įstatymo galios neturinčius teisės aktus (deleguotus teisės aktus), kuriais papildomos ar iš dalies keičiamos neesminės įstatymo galią turinčio teisės akto nuostatos, kaip nurodyta 290 straipsnyje, ir 219 straipsnyje išvardytus Komisijai perduotus įgaliojimus priimti įgyvendinimo teisės aktus.

3.2 Be to, šiuo pakeitimu reglamentas pertvarkomas ir restruktūrizuojamas siekiant didesnio aiškumo ir skaidrumo, kad būtų veiksmingiau atsižvelgta į POSEI žemės ūkio sistemos sąlygas.

3.3 Naujame reglamente aiškiau išdėstomi pagrindiniai POSEI sistemos tikslai ir atkreipiamas dėmesys į svarbų POSEI programų vaidmenį. Be to, į naująjį reglamentą taip pat įtrauktos tam tikros su programavimu susijusios priemonės siekiant didesnio programų pritaikymo lankstumo, kad jos geriau atitiktų atokiausių regionų poreikius.

3.4 Be to, reglamente siūloma keletas labai konkrečių pakeitimų:

— ir Prancūzijos užjūrio departamentams pradėti taikyti galimybę neatlyginant naudos išsiųsti iš pagrindinių produktų, kuriems buvo taikyta speciali tiekimo tvarka, vietoje perdirbtus produktus,

— Prancūzijos ir Portugalijos atokiausiems regionams padidinti didžiausią galimą specialios tiekimo tvarkos metinį finansavimą nepadidinant bendro biudžeto,

— į reglamento tekstą įtraukiamas įpareigojimas programose nurodyti, kaip nustatomos pagalbos sumos, skirtos vietos žemės ūkio produktams.

3.5 Be to, nustatoma, kad speciali tiekimo tvarka kiekvienam regionui turi būti nustatoma atsižvelgus į vietos žemės ūkio gamybą, kurios plėtros neturi varžyti pernelyg didelė tiekimo pagalba produktams, kuriuos gamina ir vietos gamintojai.

3.6 Naujojo reglamento pasiūlyme nekeičiami nei finansavimo šaltiniai, nei pagalbos intensyvumas. Turinys iš esmės nepakito, tik forma.

4. **Bendrosios pastabos**

4.1 Atokiausiuose regionuose žemės ūkis yra svarbi vietos ūkio dalis, visų pirma užimtumo atžvilgiu. Jis taip pat remia vietos žemės ūkio maisto produktų pramonę, kuri šiuose regionuose sudaro didžiąją pramonės gamybos dalį.

4.2 Tačiau atokiausių regionų žemės ūkio gamyba yra labai pažeidžiama daugiausia dėl problemų, susijusių su atokumu, vietos rinkų mažumu, jų susiskaldymu, nepalankiomis klimato sąlygomis, dėl įmonių mažumo ir mažos pasėlių įvairovės. Šie veiksniai labai prisideda prie konkurencingumo mažinimo palyginti su žemyno gamintojais. Be to, vietos žemės ūkis yra labai priklausomas nuo išorinio pasaulio tiek žaliavų, tiek produktų pateikimo į rinką požiūriu. Jis labai nutolęs nuo tiekimo šaltinių ir rinkų.

4.3 Daugumoje atokiausių regionų žemės ūkio gamyba yra labai ryškiai padalyta į gamybą eksportui ir gamybą vietos rinkai aprūpinti. Tačiau eksportui skirta produkcija turi konkuruoti pasaulio rinkoje su kitomis šalimis (Vidužemio jūros regiono šalys, Lotynų Amerika ir kt.), kurios taip pat parduoda savo produkciją Europos žemyne patirdamos mažiau sąnaudų ir kurioms sudaromos vis palankesnės sąlygos dėl laipsniško prekybos žemės ūkio produktais ES liberalizavimo.

4.4 ES bananų sektorius yra nerimą keliančios tendencijos pavyzdys, kai laipsniškai mažinama pagrindinių atokiausių regionų eksporto produktų apsauga. 2009 m. gruodžio 15 d. pagal Pasaulio prekybos organizacijos nuostatas Europos Sąjunga pasirašė daugiašalį susitarimą dėl prekybos bananais, kuriuo tarifas sumažintas iki 176 eurų už toną, o 2017–2019 m. jis sumažės iki 114 eurų už toną. Be to, pasirašyti Asociacijos susitarimai su Kolumbija, Peru ir su Centrinės Amerikos šalimis ir artimiausiu metu toks susitarimas gali būti pasirašytas su Ekvadoru. Šiuose susitarimuose nustatomas tarifas yra dar mažesnis – tik 75 eurai už toną. Jis bus pradėtas taikyti 2020 m.

4.5 2006 m. POSEI sistemos reforma davė teigiamų rezultatų, nes ja užtikrinta, kad ši sistema būtų geriau pritaikyta prie atokiausių regionų žemės ūkio ypatumų. Nacionalinėms ir regionų valdžios institucijoms suteikta daugiau atsakomybės kurti programas, kad suinteresuotieji subjektai galėtų daug betarpiškiau dalyvauti rengiant paramos priemones.

4.6 Siūlomu pakeitimu užtikrinama, kad reglamento nuostatos būtų geriau pritaikytos prie dabartinio sistemos veikimo ir kad būtų užtikrinamas didesnis lankstumas priimant kiekvienam regionui reikalingas priemones.

4.7 Suderinamumo su Lisabonos sutartimi požiūriu Komisija dėjo daug pastangų, kad nustatytų, kaip paskirstomi deleguoti ir įgyvendinimo aktai. Tikslas – stengtis nekeisti galiojančių priemonių, kad esama sistema galėtų toliau veikti. Tačiau šis pasiūlymas šiek tiek pirmalaikis, nes dar nėra visos reikiamos su šiuo klausimu susijusios informacijos. Dar nepriimtas reglamentas, kuriuo nustatoma naujoji komitologijos procedūra.

5. **Konkrečios pastabos**

5.1 Šiuo metu POSEI reglamentas turi dvigubą teisinį pagrindą: du bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) straipsnius iš Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) (buvę 36 ir 37 straipsniai) ir specialų straipsnį dėl atokiausių regionų (buvusio 299 straipsnio 2 dalis). Tačiau pasiūlyme dėl dalinio reglamento pakeitimo teisinis pagrindas apsiriboja BŽŪP skirtu naujuoju 42 straipsniu ir 43 straipsnio 2 dalimi, o naujasis 349 straipsnis dėl atokiausių regionų neminimas. Nuorodos tik į su BŽŪP susijusius straipsnius nepakanka norint užtikrinti, kad atokiausiems regionams būtų priimtos specialiai pritaikytos priemonės, nes šis konkretus straipsnis yra visų priemonių, susijusių su išskirtinėmis atokiausių regionų aplinkybėmis, teisinis pagrindas.

5.2 18 straipsnyje siūlomos naujos priemonės ir nustatomi nauji elementai, kurie privalo būti įtraukti į nacionalinių valdžios institucijų pateikiamas POSEI programas. Tačiau keletas iš šių nuostatų gali būti interpretuojamos labai skirtingai. Reikėtų išbraukti 18 straipsnio 2 dalies e punktą, nes tai nuostata, kuri nėra aiški ir yra nereikalinga, nes joje pakartojama tai, kas nurodoma to paties straipsnio 4 dalyje – pagalbos sąlygos ir produktai bet kokiu atveju nustatomi kiekvienai priemonei. Tai, kad kiekis įtrauktas kaip privalomas priemonių elementas sukelia daugiau problemų nei jų išsprendžia. Kiekvieną priemonę sudaro keletas veiklos rūšių ir praktiškai kiekio minėjimas apibūdinant priemonę nėra reikalingas. 18 straipsnio 4 dalies reikalavimas nustatyti kiekvienos veiklos rūšies viršutinę ribą yra nereikalingas ir dėl jo programos valdymas tampa ne toks lankstus, nes bet kuriuo atveju reikia nurodyti išmokėtą pagalbą ir jos gavėjus.

5.3 Kai kuriuose atokiausiuose regionuose taip pat reikia skatinti išsaugoti kraštovaizdį, tradicinius žemės ūkio paskirties žemės ypatumus ir terasas remiančias akmens sienas. Tradicinio kraštovaizdžio išsaugojimas ir užtikrinimas, kad žemė būtų tinkamai saugoma, yra būtini dėl sudėtingo reljefo ir dirvožemio ypatumų. Todėl 21 straipsnio 1 dalyje numatytas lankstumas, kuriuo naudojasi Madeira, turėtų būti taikomas ir kitiems atokiausiems regionams maksimalių dydžių, kuriems kasmet gali būti skiriama Sąjungos pagalba ir kurie gali būti padidinti iki dviejų kartų, atžvilgiu kaip nustatyta Reglamento (EB) Nr. 1628/2005 I priede.

5.4 Kolektyvinės draudimo sutartys, kurias turi pasirašyti visas sektorius kartu, yra ypač svarbios kai kuriems atokiausiems regionams. Tai, kad didelės įmonės negali naudotis valstybės pagalba, kad sudarytų kolektyvines draudimo sutartis, lemia tai, kad mažosios ir vidutinės įmonės gamintojos turi mokėti didesnes draudimo įmokas ir mažėja draudimo sistemos tvarumas. Reikia atsižvelgti į tai, kad atokiausių regionų teritorija maža ir kad kai kurių iš šių regionų pasėliams taikoma ypatinga draudimo apsauga. Todėl būtų tikslinga skatinti visus pasektorius pasirašyti atitinkamas kolektyvines draudimo sutartis.

5.5 Ženevos daugiašaliu susitarimu dėl prekybos bananais sumažintas tarifas jau turi neigiamų padarinių bananų pardavimo kainai, taigi ir Bendrijos gamintojų pajamoms. Šią neigiamą įtaką sustiprins papildomas tarifų sumažinimas, nustatytas su Andų ir Centrinės Amerikos šalimis pasirašytuose dvišaliuose susitarimuose. Siekiant sušvelninti staigų Bendrijos bananų sektoriaus konkurencingumo sumažėjimą dėl šio didelio tarifų sumažinimo būtina imtis kompensacinių priemonių, kurios sumažintų šį neigiamą poveikį. Kad būtų išlaikytos ES gamintojų pajamos, reikalingas didesnis finansavimas bananų sektoriui pagal POSEI programas.

2011 m. vasario 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas

Staffan NILSSON